

Checklist voor onderzoekers: WI bij samenwerkingsovereenkomsten

De RUG heeft de Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit (2018) ("gedragscode WI") onderschreven. Ook gezamenlijk onderzoek moet conform de gedragscode kunnen worden uitgevoerd. De Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit (3.9) verwacht van onderzoekers dat zij bij onderzoek met externe partners heldere afspraken over zaken die de wetenschappelijke integriteit betreffen en zaken die daaraan kunnen raken, zoals intellectuele eigendomsrechten, en dat zij deze afspraken schriftelijk vastleggen. De checklist geeft aan in welke situaties de onderzoeker afspraken schriftelijk moet vastleggen en welke aandachtspunten ABJZ daarbij hanteert. Zoveel mogelijk is een verwijzing naar modellen en voorbeeldbepalingen toegevoegd. Het is de bedoeling dat deze checklist in een vroeg stadium zelfstandig door onderzoekers kan worden gebruikt. De checklist bevat een algemeen toetsingskader samenwerkingsovereenkomsten en een deel over afspraken over verwerking persoonsgegevens.

Algemeen toetsingskader samenwerkingsovereenkomsten

Actie onderzoekers:

Neem alleen onderzoeksopdrachten aan die volgens de normen uit de gedragscode WI uitgevoerd kunnen worden. Leg dat vast.

Onderschrijving Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit

De RUG bevordert dat ook (private) samenwerkingspartners de gedragscode WI onderschrijven (1.7). Samenwerking met instellingen, die de gedragscode WI of een vergelijkbare code niet hebben onderschreven, vindt uitsluitend plaats als voldoende vertrouwen bestaat dat het eigen aandeel van het onderzoek kan worden uitgevoerd overeenkomstig deze code en de gezamenlijke producten zullen beantwoorden aan algemeen aanvaarde principes van wetenschappelijke integriteit (1.8).

Voorbeeldbepaling voor overeenkomst met een opdrachtgever:

"Op het onderzoek is de Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit van toepassing."

Samenwerkingsovereenkomsten bevatten daarnaast afspraken over valorisatie, gebaseerd op principes, zoals vastgelegd in het valorisatiebeleid. Deze afspraken zijn maatwerk. Bij de afweging of er sprake is van een vergelijkbare code en algemeen aanvaarde principes van wetenschappelijke integriteit bij samenwerkingscontracten betreft ABJZ:

- a. andere gedragscodes.
- b. De KNAW verklaring van wetenschappelijke onafhankelijkheid 2005.¹
- c. De VSNU principes voor publiek-private samenwerking 2010.²

¹ https://www.knaw.nl/shared/resources/actueel/bestanden/wetenschappelijke_onafhankelijkheid.pdf

² <https://www.vsnul.nl/files/documenten/Domeinen/Onderzoek/Valorisatie/Principes%20voor%20Publiek-Private%20Samenwerking%20NL.pdf>

Ook voor de invloed van andere partijen (financiers, tijdschriften, maatschappelijke partners) op een goede en integere wetenschapsbeoefening zal bewaakt worden dat het onderzoek uitgevoerd kan worden overeenkomstig de gedragscode WI.

Actie onderzoekers:

Leg afspraken vast over het al dan niet openbaar en toegankelijk maken van data en onderzoeksmateriaal en bewaartermijnen. Maak een data management plan. Leg valide redenen vast, als de data na het onderzoek niet publiek gemaakt worden.

Afspraken over het openbaar en toegankelijk maken van data en onderzoeksmateriaal

De gedragscode WI bevat de zorgplicht voor de instelling (4.16) dat in overeenkomsten met opdrachtgevers en financiers eerlijke afspraken worden gemaakt over het al dan niet openbaar en toegankelijk maken van data en onderzoeksmateriaal. De instelling (4.13) dient met de onderzoekers (3.24) te zorgen dat alle data, broncodes en onderzoeksmaterialen, al dan niet gepubliceerd, worden beheerd en gedurende een voor de discipline(s) en methodologie passende periode veilig worden bewaard. Onderzoekers dienen ook bij samenwerking een passende bewaartermijn vast te leggen. De gedragscode verwacht van onderzoekers (3.8) openheid over de rol van externe belanghebbenden en over mogelijke belangenconflicten.³ Ook dient te worden beschreven waar nodig hoe de verzamelde onderzoeksgegevens worden geordend en gecategoriseerd, zodat de onderzoeksgegevens controleerbaar zijn en kunnen worden hergebruikt (3.10). Een data management plan is hiervoor het aangewezen instrument. Onderzoekers maken de onderzoeksgegevens en de onderzoeksdata na afloop van het onderzoek zoveel mogelijk publiek beschikbaar (3.11). Als onderzoeksgegevens en/of de onderzoeksdata niet voor het publiek beschikbaar gemaakt kunnen worden, leggen zij valide redenen⁴ hiervoor vast.

Voorbeeldbepaling voor samenwerkingsovereenkomst:

“De Dataset zal overeenkomstig het facultaire Data Management Beleid (bijlage) ter verificatie gearchiveerd worden. Ook zal de dataset beschikbaar gemaakt worden voor hergebruik via een in de discipline gebruikelijke repository.”

Afspraken over verwerking persoonsgegevens

Het kan zijn dat de RUG een dataset met persoonsgegevens krijgt, maar niet zelf de verantwoordelijke voor de verwerking van de gegevens is en zich moet houden aan de aanwijzingen van de verantwoordelijke. Dan dient er een verwerkersovereenkomst afgesloten te worden. Hiervoor is een RUG-model beschikbaar. Ook is er bij ABJZ een checklist beschikbaar ter beoordeling van de geschiktheid van andere modellen.

³ Bijvoorbeeld met gebruik van een Verklaring van wetenschappelijke onafhankelijkheid als aanbevolen in het rapport “Wetenschap op bestelling” van de KNAW (2005), blz. 46.

⁴ Valide redenen, waaronder vertrouwelijkheid, kunnen worden gevonden in: Europese Raad, Raadsconclusies: The transition towards an Open Science system, paragraph 14 (Brussel, 27/05/2016, 9526/16, via: data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9526-2016-INIT/en/pdf).

Vaker zullen de betrokken onderzoeksinstellingen gezamenlijk verantwoordelijk zijn. Artikel 26 van de AVG vereist dat partijen op transparante wijze hun respectieve verantwoordelijkheden voor de nakoming van de verplichtingen uit hoofde van deze verordening vaststellen en de essentie op transparante wijze communiceren met betrokkenen. Hoe de afspraken vastgelegd worden is vormvrij. Dit kan in een samenwerkingsovereenkomst geregeld worden. SURF heeft een model beschikbaar, dat aansluit bij de verwerkersovereenkomst⁵.

Voor verwerkingen met een laag risico kunnen de afspraken beschreven worden in het data management plan, dat in bijlage bij de samenwerkingsovereenkomst wordt gevoegd. Er dient dan wel gezorgd te worden dat ook de informatie aan betrokkenen bij het toestemmingsformulier aangevuld wordt. Voor verwerkingen met een hoog risico voor de rechten van betrokkenen (zie guidance DPIA website RDO) verwachten onderzoeksfinanciers (ERC, Horizon2020) dat na de vaststelling van de samenwerkingsovereenkomst, maar vóór de dataverzameling een data protection impact assessment (DPIA), uitgevoerd wordt. Partijen wordt aangeraden het voornemen hiertoe en de trekker vast te leggen in de samenwerkingsovereenkomst. Over deze procedure-afspraken dient ook de ethische commissie geïnformeerd te worden, omdat hierdoor onder meer een herbeoordeling van de informatie aan betrokkenen noodzakelijk wordt.

Actie onderzoekers:

Leg afspraken vast over de verantwoordelijkheden als meerdere partijen persoonsgegevens verwerken. Communiceer hierover op transparante wijze met betrokkenen. Check of er voldoende waarborgen zijn als er sprake is van data transfer buiten de European Economic Area (zie hieronder).

Samenwerking buiten de EEA

Bij samenwerking buiten de European Economic Area dient nagegaan te worden of het land waar de instelling zich bevindt een zogenaamde adequacy decision heeft⁶. Zo niet, dan moeten er zogenaamde standard contractual clauses vastgelegd worden⁷.

In uitzonderlijke omstandigheden kan voor de data transfer bij onderzoek een beroep gedaan worden op artikel 49 AVG. In dat geval zal de deelnemer aan het onderzoek ook expliciete toestemming voor de datatransfer van/naar Nederland gevraagd moeten worden.

⁵ <https://www.surf.nl/files/2019-01/model-gezamenlijk-verantwoordelijkenovk-1.0.pdf>

⁶ https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/international-dimension-data-protection/adequacy-decisions_en

⁷ https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/international-dimension-data-protection/standard-contractual-clauses-scc_en